

همسایهات را دریاب!

آیه ۳۶ سوره نسا یکی از جامع‌ترین آیات قرآن در زمینه اخلاق اجتماعی و روابط انسانی است. در این آیه، خداوند پس از بیان اصول توحید و پرستش، به مجموعه‌ای از توصیه‌های اخلاقی می‌پردازد که ستون‌های جامعه سالم و متعادل را تشکیل می‌دهند.

در این آیه نیکی به همسایه درکنار نیکی به والدین، یتیمان، مساکین و دیگر گروه‌های نیازمند آمده است. این نشان می‌دهد که حقوق همسایه در ردیف مهم‌ترین وظایف اجتماعی و دینی قرار دارد. در پایان آیه، خداوند از کسانی که «مغرور و خودبزرگ بین» هستند، بیزاری می‌جوید. این نکته نشان می‌دهد که بی‌توجهی به دیگران، به‌ویژه همسایگان، نشانه‌ای از تکبر و خودخواهی است.

علامه طباطبایی در تفسیرالمیزان اشاره می‌کند که این آیه، دایره نیکی را از خانواده تا جامعه گسترده‌تر ترسیم می‌کند و همسایگان را حلقه میانی این زنجیره معرفی می‌کند. در احادیث نیز آمده است که پیامبر اسلام^(ص) فرمودند: «ما زال جبرئیل یُوصینی بِالْجَارِ حَتَّى ثَلَاثًا ثُمَّ سَوَّاهُ، جبرئیل آن قدر مرا به نیکی به همسایه سفارش کرد که گمان ب‌ردم همسایه از همسایه، اِرت خواهد برد.»

در زندگی اسلامی حق همسایه درمیان حقوق مهم قرار دارد و روایات بی‌شماری درباره توجه به این حقوق، وارد شده است که جا دارد در جامعه اسلامی عمل به این معارف و رعایت حقوق همسایه، مشهود باشد.

صحیفه

وقتی پای مصالح اسلام و مسلمانان در میان باشد

ما خیلی از اوقات به اسم دینداری، درحقیقت به دنبال میل و سلیقه خودمان هستیم،به دنبال منافع خودمان هستیم،نه منافع اسلام؛برعکس سیره اهل بیت^(ع) که همیشه منافع اسلام برایشان اولویت داشته است. در سیره امیرالمؤمنین^(ع) می‌بینیم که چطور حضرت به‌خاطر منافع اسلام، از حق مسلم خود می‌گذرند و حتی به دشمن خودشان، مشاوره هم می‌دهند. امام سجاده^(ع) نیز به تبعیت از پدر خود، همین سیره را در دعا برای مرزداران درپیش می‌گیرند. حضرت در دعای ۲۷ صحیفه سجاده‌یه برای مرزداران می‌فرماید: «اللّهُمَّ صَلِّ عَلٰی مُحَمَّدٍ وَ آلِهِ، وَ حَضْرَتِ ثَمُورِ الْمُسْلِمِیْنَ بِوَرْتَك، وَ اَیَّدْ حُمَاتِهَا بِقُوَّتِكَ، وَ اشْبِغْ عَطَايَاهُمْ مِنْ جَدَّتِكَ؛ خدایا! بر محمد و آلش درود فرست و به عزّت، مرزهای مسلمانان را محکم و استوار ساز و به نیرویت، نگهبانان مرزها را توانایی بخش و عطایای آنان را به توانگری ات، کامل و سرشار کن.»

حضرت، مرزداران و سرپایان کدام حکومت را دعا می‌کنند؟ سرپایان همان حکومتی که به ایشان ظلم کردند، اما جایی که پای مصالح عالیه اسلام و جان و مال و ناموس شیعیان درمیان باشد، ظلم به خود را ندیده می‌گیرند و سرپایان و مرزداران همین حکومت را این‌طور دعا می‌کنند.

احکام روز

طلا را اجاره بدهیم یا قرض؟

قرارداد اجاره از عقود پرکاربرد در بازار است و یکی از مسائل کمترشناخته‌شده در میان مردم، موضوع «اجاره طلا»ست. برخی افراد می‌پرسند: ما سرمایه‌ای داریم که برای حفظ ارزش آن در برابر کاهش ارزش پول، آن را به طلا تبدیل کرده‌ایم. اکنون نمی‌خواهیم این سرمایه را کد بماند و قصد داریم آن را در اختیار یک طلافروش یا بانکدار قرار دهیم تا در ازای آن، مبلغی به‌عنوان اجاره دریافت کنیم. طلافروش نیز از این طلا در معاملات خود مانند ساخت و فروش طلاهای نو یا خرید طلاهای شکسته، استفاده کند. دراین‌میان، سؤال اصلی آن است که آیا چنین قراردادی از نظر شرع صحیح است و درآمد حاصل از آن حلال محسوب می‌شود یا خیر؟ برای پاسخ به این پرسش، لازم است به چند نکته درباره قرارداد اجاره توجه شود. اجاره در فقه اسلامی دارای شرایط و ضوابط خاصی است. اجاره بر دو نوع است؛ اجاره اشخاص (اجیرشدن) و اجاره اموال. در اجاره اموال (اجاره ملک)، باید عین مال مورد اجاره در طول مدت اجاره محفوظ بماند و تغییر نکند. به‌عنوان نمونه، اگر فردی یک واحد آپارتمان یا یک خودرو را اجاره می‌دهد، خود عین مال باقی می‌ماند و تنها از منافع آن استفاده می‌شود. همین‌طور در اجاره وسایلی مانند ظروف و لوازم پذیرایی، عین مال پس از استفاده، بدون تغییر به صاحب آن بازرگدانه می‌شود. براین‌اساس، در اجاره طلا نیز اگر طلا به‌گونه‌ای اجاره داده شود که عین آن محفوظ بماند، اجاره صحیح و درآمد آن حلال است. برای مثال، خانمی که سرویس طلائی خود را به‌صورت موقت به فردی اجاره می‌دهد تا برای مراسمی از آن استفاده کند، یا طلافروشی که مقداری طلا را برای چیدن در ویترین خود اجاره می‌کند، بدون آنکه آن را بفروشد یا ذوب کند. در این موارد چون عین طلا باقی می‌ماند، اجاره صحیح است و اجرت آن نیز حلال؛ اما اگر اجاره به این صورت باشد که فردی مثلاً صد گرم طلا را به طلافروشی اجاره دهد و او این طلا را ذوب کرده، تبدیل به مصنوعات مختلف کند، بفروشد و در پایان مدت اجاره، صرفاً معادل صد گرم طلا به صاحب آن بازرگداند. در این حالت عین مال باقی نمانده است. در نتیجه، چنین قراردادی «اجاره» محسوب نمی‌شود. بنابراین، این‌گونه قرارداد باطل است و سودی که دریافت می‌شود، حلال نیست و در صورتی‌که قصد دوطرف قرض باشد و در مقابل آن سود پرداخت شود، «ربای قرضی» خواهد بود و درآمد حاصل از آن، ربا و حرام است.

۱۲ شنبه ۲۲ مهر ۱۴۰۳

۱۴

تأثیر مستقیم بر حلال و حرام درآمد

در مواجهه با حکم شرعی برخی موضوعات که در نگاه اول شاید مهم به نظر نرسند، باید اهمیت آن‌ها برای مردم و مخاطبان بیان و ملموس شود، برای مثال از احکام مهم در مباحث مرتبط با آرایش‌های نوپدید، درآمدی است که از این راه به‌دست می‌آید. اگر درآمد حرام باشد، عواقب منفی آن دامنگیر زندگی این افراد می‌شود، چنان‌که در روایات آمده است مال و درآمد و لقمه حرام بر فرزند و نسل آدمی تأثیرگذار است.

در حدیثی معتبر و متقن از امام صادق^(ع) که در کتب معتبر روایی همچون کافی مرحوم کلینی نقل شده، آمده است؛ «کسب حرام بر ذریه و فرزندان، اثر خود را می‌گذارد.»

نمازهایی که از دست می‌رود

این نگاه را اگر امتداد بدهیم، قبل از ورود به حکم شرعی کاشت ناخن و شبیه به آن، می‌بینیم در کافی مرحوم کلینی در باب ارکان اسلام آمده است؛ اسلام بر پنج پایه بنا نهاده شده که نخستین آن نماز است، یعنی اصلی‌ترین اعمال آدمی، نماز است و مهم آنکه آرایش‌های نوپدید، تأثیر مستقیم بر نماز می‌گذارند و با ایجاد مانع در وضو، نماز فرد را دچار اشکال کرده، باعث می‌شوند نماز او از دست برود؛ یعنی اصلی‌ترین عمل یک مسلمان، تنها به‌خاطر یک زینت از دست می‌رود.

عروج ابدی، بدون غسل!

باید این نوع نگاه را قبل از ورود به حیظه حرام و حلال آرایش‌های نوظهور به بانوان منتقل کنیم؛ مثل اینکه تبیین کنیم که یکی از ایستگاه‌های زندگی، مرگ است. وقتی مرگ رخ می‌دهد، باید غسل میت انجام شود. حالا اگر مؤمنی مشکلی دارد، با تیمم و غسل جبیره انجام می‌شود اما اگر شخصی عامدا مانعی ایجاد کرده باشد، تبعات آن دنیایی‌اش چه می‌شود؟ لذا باید ابتدا اذهان را در این باره دغدغه‌مند کنیم. نباید تصور شود بعد از مرگ، دیگران این کارها را برای میت انجام می‌دهند؛ چون بنا بر بررسی‌های میدانی، قبرستان‌های متعدد در پاک کردن (ریمو) این قسم آرایش‌ها مشکل دارند و تنها تعداد معدودی این تمهید را دیده‌اند. لذا بسته به اینکه غسل میت چطور انجام شود، آخرت آن فرد را هم متأثر می‌کند و با غسل ناقص، وارد عالم برزخ می‌شود.

نمازها و درآمدهای مشکل‌دار

در احکام برای مواجهه با آرایش‌های نوظهور سه عنوان قابل طرح است؛ یکی نماز که اصلی‌ترین اعمال مؤمن مسلمان است. بحث دوم، احکامی در این‌باره که به ارتباط با نامحرم می‌پردازد و برای بانوان، مرتبط با پوشش و برای مردان، مرتبط با نگاه است. بعد سوم درآمدهایی است که از این طریق به زندگی افراد وارد می‌شود، چه از طریق آموزش و آموزشگاه‌داری و چه از طریق انجام و عرضه این آرایش‌ها که درآمدهای هر دو، حکم شرعی خاص خود را دارند.

خطبه نماز جمعه

بزرگ‌ترین رابطه‌ای که انسان در زندگی خود تجربه می‌کند، رابطه با خداست؛ رابطه‌ای که همه ابعاد حیات انسان را شکل می‌دهد و جهت می‌بخشد. اما نکته مهم این است که کیفیت این ارتباط، به نوع برداشت و باور انسان از خدا بستگی دارد. بسیاری از مردم درظاهر خداپرست هستند، اما درحقیقت تصویری خیالی از خدا در ذهن دارند، خدایی که نه در تصمیم‌ها و انتخاب‌هایشان حضور دارد و نه در عمق دلشان، رسوخ کرده است. بسیاری از ما از سر عادت بیا... می‌گوییم، اما این ذکر تنها بر زبان جاری است، نه در جان. چنین ایمانی تا زمانی پایدار است که به‌خواسته‌های نفسانی و منافع دنیوی تعارض نداشته باشد، اما به محض اینکه ایمان در برابر هوای نفس قرار می‌گیرد، میدان را واگذار می‌کنیم.

دین‌داری ظاهری؛ خطری پنهان

در جامعه امروز یکی از خطرهای جدی، دین‌داری ظاهری است؛ دینی که در شناسنامه وجود دارد اما در زندگی جاری نیست. بسیاری از افراد، خدا را به‌تنوری می‌شناسند و حتی با استدلال‌های فلسفی و علمی به وجود او اذعان دارند،

بررسی نگاه احکام شرعی به آرایش‌های نوظهور

زینت‌هایی که ایمان ما را نشانه می‌روند

گزارش

آمنه مستقیمي ا پدیده‌های نوظهور و تغییر و تحولات همان قدر که در فناوری و علم رخ داده و در فاصله زمانی کوتاهی زندگی انسان را از این رو به آن رو کرده است، برای پاسخ به تمایلات فطری انسان هم راه و روش‌هایی را اصطلاحاً از آستین بیرون آورده است و هر روز می‌کوشد به طریقی دلبری کند؛ نمونه‌اش پدیده آرایش‌های نوظهور که از شرع و فقه گرفته تا علم پزشکی نه‌تنها آن‌ها را جایز نمی‌دانند، بلکه مضرات پرشمار برایش برمی‌شمارند. لذا خوب است جامعه هدف با احکام شرعی این به اصطلاح زینت‌ها آشنا شوند. در این باره با حجت الاسلام والمسلمین سیدعباس دیانت مقدم، رئیس مرکز ملی پاسخگویی به سؤالات دینی واحد خراسان رضوی، گفت‌وگو کرده‌ایم.

نظر فقها درباره کاشت ناخن

معمولاً افرادی که این قسم آرایش‌های نوظهور به‌ویژه کاشت ناخن را انجام داده‌اند، مدعی هستند که ما حکم شرعی را پرسیده‌ایم و به ما گفته‌اند «با وضو و غسل جبیره می‌توانید نماز بخوانید»، حتی در برخی آرایشگاه‌ها جزواتی تهیه شده است و این قسم احکام را به خود مشتری می‌دهند، درحالی‌که فقها از جمله آیات عظام خامنه‌ای و سیستانی که بیشترین مقلدان را در ایران دارند، بر این مسئله ایراد وارد کرده‌اند، برای مثال آیت‌... خامنه‌ای ایجاد عمدی مانع همچون ناخن زینتی را شرعاً جایز نمی‌دانند. لذا دقت نکردن در فروغ مسئله، باعث چنین برداشت‌هایی می‌شود.

۲ گناه مهم با کاشت ناخن

بنا بر حکم و نظر فقها، اگر امکان برداشتن ناخن‌هایی که بانوان اصطلاحاً کاشت می‌کنند، برای طولانی‌مدت وجود نداشته باشد یا برداشتن آن با سختی بسیار زیاد همراه باشد، در این شرایط شرعاً کاشت ناخن جایز نیست، اما اگر کاشته شده باشد، باید برای هر نماز وضوی جبیره و تیمم کند و بعد از برداشتن آن، نمازش را احتیاطاً قضا کند. این باعث دو گناه توسط بانوی متدین می‌شود؛ نخست انجام کاری که جایز نبوده است و دوم قضای نماز برای مدت طولانی.

احکام به ما اجازه نمی‌دهند

برخی بانوان و آرایشگاه‌ها می‌گویند این ناخن‌ها برداشته می‌شود، در پژوهش‌های میدانی با مواردی مواجه شدیم که به دلیل شکننده شدن صدف ناخن در پی کاشت مکرر، کار به جایی رسیده که دیگر برداشت ناخن، ممکن نیست یا به‌شدت دردناک است. در چنین حالتی فرد نباید ناخن بکارد. مورد دوم در شرایط سلامت ناخن است که مانع برداشتنی، باید قبل از هر نماز رفع شود و این کار هم هزینه‌بر و هم وقتگیر است و منطقی نیست، لذا در هر دو صورت، کاشت ناخن اشکال دارد و این ادعا که وضو و غسل جبیره را در کاشت ناخن جایز می‌داند، رد می‌کند؛ چرا که احکام چنین اجازه‌ای به ما نمی‌دهند.

ناخن کاشته و مواجهه با نامحرم

بانوان محجبه‌ای داریم که با وجود تدین و حجاب، متأسفانه رعایت لازم را برای پوشاندن زینت‌ها نمی‌کنند. حتی بر فرض اینکه خانمی سختی برداشت ناخن برای نماز را به جان بخرد، ضرورت شرعی پوشاندن آن ناخن از نامحرم، مرتفع نمی‌شود. در موضوع درآمد هم ارائه‌کنندگان این خدمات باید دقت کنند اگر کاشت از مواردی باشد که برای نماز امکان برداشت نیست یا سختی و حرج دارد، جایز نیست و این درآمد، مشروعیت شرعی ندارد.

بامزه و اکستنشن، وضو بگیریم؟

درباره مژه هم مثل ناخن، قاعده کلی داریم که در ایجاد مانع عمدی چه ناخن باشد، چه مژه که باعث نرسیدن آب وضو به عضو بشود، باز همین احکام شرعی تکرار می‌شود و نماز و درآمد و سلامت و هزینه و زمان را دچار مشکل می‌کند. درباره اکستنشن مو هم باید دقت شود که چه نوعی است؛ چون انواع متفاوت جسی، گیره‌ای، کشی و... دارد، لذا بنا بر آنکه با چه ابزاری انجام شود، حکم شرعی آن فرق می‌کند، برای مثال آیت‌... خامنه‌ای می‌فرمایند؛ احتیاطاً موهای بلند باید در غسل شسته شود، بنابراین اگر اکستنشن مانع رسیدن آب به قسمتی از موها شود، احتیاطاً غسل و به تبع آن نماز فرد باطل است، اما آیت‌... العظمی سیستانی این قید را ندارند و می‌فرمایند موهای کوتاه شسته شود اما موهای بلند ضرورتی ندارد و این مشکل نماز و غسل را می‌توان با رجوع به نظر ایشان برطرف کرد. اما اگر اکستنشن، محل مس وضو را بپوشاند و برای اولین نماز امکان برطرف کردن این مانع نباشد، استفاده از آن جایز نیست.

حس زیبایی طلبی زن محترم است

درباره آرایش‌های نوپدید، خانم‌ها دقت کنند عناوین وقتی مختلف می‌شود، احکام می‌تواند متفاوت شود و حکمی جدید در پی داشته باشد. ماکاشتن ناخن، مژه و اکستنشن و... داریم که هریک حکم خود را دارد، اگر خانمی بایکی از این‌ها درگیر شد، پیشنهاد می‌شود با بخش خواهران مرکز ملی پاسخگویی به سؤالات دینی مرتبط شود و مشاوره‌های لازم را بگیرد تا هم به مقصود برسد و هم گناهی رخ ندهد.

اسلام دین زیبایی است و باز زیبایی مخالفتی ندارد. اسلام با هیچ امر فطری مخالفتی ندارد، به‌ویژه برای بانوان که فطرتاً زیبایی و خودنمایی را دوست دارند. این حدود برای مصونیت و مرزبندی است، نه پرهیز و ممانعت از بروز یک امر فطری.

وقتی ایمان تا مرز باور نمی‌رسد

نیفتد، این ایمان ناقص است و نیاز به امتحان دارد تا به باور قطعی تبدیل شود. در جهان پر آشوب امروز، تنها ایمان راسخ است که می‌تواند انسان را از لغزش در برابر وسوسه‌های قدرت، ثروت و شهوت حفظ کند. ایمان، نه فقط یک احساس یا آگاهی ذهنی، بلکه مالک اصلی دین‌داری و پایه وحدت جامعه اسلامی است. جامعه‌ای که ایمان در آن به باور درونی تبدیل شود، در برابر هر فتنه‌ای پایدار می‌ماند و مسیر عزت و پیشرفت را می‌پیماید، بنابراین ایمان واقعی، آن نیست که تنها در کلام یا در ظاهر جلوه کند، بلکه آن است که در لحظه تصمیم، در میدان تعارض میان خدا و دنیا، جانب خدا را بگیرد. تا زمانی که ایمان در سطح ذهن و زبان بماند، انسان را به عمل صالح نمی‌رساند. جامعه‌ای که این حقیقت را دریابد، به سمت خدا حرکت می‌کند و انسان مؤمن، در هر شرایطی، رضای خدا را بر هر چیز دیگری ترجیح می‌دهد.

برگفته از خطبه‌های نماز جمعه مشهد تنظیم: حجت الاسلام والمسلمین حسین ابراهیمی

استاد اکام حجت الاسلام عوالمسلمین عطایی

دعوت دوباره به ایمان

در آیه ۱۳۶ سوره نسا، خداوند می‌فرماید: «يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا آمِنُوا بِاللَّهِ وَرَسُولِهِ، ای کسانی که ایمان آورده‌اید، به خدا و رسول ایمان بیاورید.» این تکرار، دعوتی دوباره به ایمان نیست، بلکه فراخوانی به ایمان حقیقی است؛ ایمانی که از مرحله لفظ و علم فراتر می‌رود و به باور راسخ بدل می‌شود. ایمان دوم، یعنی ایمانی که هیچ تزلزلی در آن نیست؛ باوری که هیچ انگیزه دنیوی یا ترس از دست دادن منافع،